

**مبانی تاریخی سیاست خارجی
جمهوری اسلامی ایران**

نویسندگان:

مرتضی اشرفی

مجتبی اشرفی



سرشناسه	اشرافی، مرتضی، ۱۳۶۲-
عنوان و پدیدآور	مبانی تاریخی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران / نویسندگان: مرتضی اشرافی، مجتبی اشرافی
مشخصات نشر	قم: دار التفسیر، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۳۰۸ ص
شابک	ISBN 978-964-535-254-5
وضعیت فهرست‌نویسی	۷۰۰۰ تومان
یادداشت	فیبا
موضوع	کتابنامه: ص. ۲۸۹ - ۳۰۸.
موضوع	ایران — سیاست و حکومت — تاریخ
موضوع	ایران — روابط خارجی
موضوع	ایران — روابط خارجی — ایالات متحده
شناخته افزوده	اشرافی، مجتبی
رده بندی کنگره	DSR ۱۳۴/الف ۲م ۱۳۸۹
رده بندی دویی	۳۲۷/۵۵
شماره کتابشناس ملی	۹۷۹۱۴۲۲



انتشارات دارالتفسیر

شناسه کتاب

www.ketab.ir

♦ نام کتاب: مبانی تاریخی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

♦ مؤلفان: مجتبی اشرافی و مرتضی اشرافی

♦ ناشر: انتشارات دارالتفسیر

♦ چاپ: صدر

♦ نویت و تاریخ چاپ: اول / بهار ۱۳۹۰

♦ ویراستار و طرح جلد: مجتبی اشرافی

♦ صفحه آراء: هادی شجاعی

♦ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

♦ قیمت: ۷۰۰۰ تومان

♦ شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۵-۲۵۴-۵

کلیه حقوق این اثر برای مؤسسه‌ی تحقیقاتی علامه محمد و مهدیه پرهیزی (ره) محفوظ می‌باشد

www.karimeh.com

فهرست مطالب

پیشگفتار:	۱۷
۱- جغرافیای سیاسی	۲۱
۱-۱- تعریف جغرافیای سیاسی	۲۱
۱-۲- ژئوپولتیک	۲۲
۱-۳- سیر تکوین جغرافیای سیاسی در جهان	۲۳
۱-۴- مسائل جغرافیای سیاسی	۲۵
۱-۴-۱- وسعت کشور	۲۵
۱-۴-۲- موقعیت ریاضی کشور	۲۶
۱-۴-۳- موقعیت نسبی کشور	۲۷
۱-۵- ویژگی‌های جغرافیای سیاسی	۲۸
۲- جهان اسلام	۲۹
۲-۱- جهانشمولی اسلام و جهان اسلام	۲۹
۲-۲- اتحادیهی امت اسلامی در جهان اسلام	۳۱
۲-۳- قلمرو جغرافی و تاریخی جهان اسلام	۳۳
۲-۴- ویژگیهای جمعیتی جهان اسلام	۳۵
۲-۵- منابع عمومی و ثروت های طبیعی	۳۷
۲-۶- اندیشمندان امت اسلامی و جهان اسلام	۳۹
۲-۶-۱- سید جمالالدین اسدآبادی	۳۹
۲-۶-۲- امام موسی صدر	۴۱
۲-۶-۳- سید قطب	۴۲
۲-۶-۴- شیخ محمد عبده	۴۴
۲-۶-۵- امام خمینی(ره)	۴۶
۲-۶-۶- استاد شهید مطهری	۴۷
۲-۷- جمعبندی	۴۹

۵۱	۳- تمدن اسلامی
۵۱	۳-۱- تعریف تمدن
۵۲	۳-۲- شکلگیری تمدن اسلامی
۵۳	۳-۳- ویژگیهای تمدن اسلامی
۵۴	۳-۴- تأثیر فرهنگ‌ها و تمدن‌های پیشین
۵۵	۳-۵- محدودهی تاریخی و جغرافیایی تمدن اسلامی
۵۶	۳-۶- نظریه‌های عالمان دین در بارهی تمدن اسلامی
۵۶	۳-۶-۱- سید قطب و تمدن اسلامی
۵۷	۳-۶-۲- ابن‌خلدون و تمدن اسلامی
۵۸	۳-۶-۳- سید جمال‌الدین اسدآبادی و تمدن اسلامی
۶۰	۳-۶-۴- استاد شهید مطهری و تمدن اسلامی
۶۱	۳-۶-۵- امام خمینی (ره) و تمدن اسلامی
۶۳	۳-۷- دستاوردهای علمی تمدن اسلامی
۶۳	۳-۷-۱- فلسفه
۶۴	۳-۷-۲- ریاضی
۶۴	۳-۷-۳- پزشکی و داروشناسی
۶۵	۳-۷-۴- فیزیک و مکانیک
۶۵	۳-۷-۵- شیمی
۶۶	۳-۷-۶- زمین‌شناسی
۶۶	۳-۷-۷- جغرافیا و اخترشناسی
۶۷	۳-۸- عوامل انحطاط تمدن اسلامی
۶۹	۴- اخلاق بین‌المللی
۶۹	۴-۱- اخلاق در لغت‌شناسی
۷۰	۴-۲- اخلاق بین‌المللی
۷۰	۴-۳- ریشه‌های اخلاق بین‌المللی

۷۲	۴-۴- اخلاق‌گرایی انسان در اخلاق بین‌المللی
۷۲	۴-۵- فرهنگ‌های متعدد در اخلاق بین‌المللی
۷۳	۴-۶- اخلاق بین‌المللی غربی
۷۴	۴-۶-۱- دوره‌ی یونان باستان
۷۴	۴-۶-۲- دوره‌ی قرون وسطا
۷۵	۴-۶-۳- عصر جدید
۷۵	۴-۷- غرب و ارزش‌های اخلاقی
۷۶	۴-۸- اسلام و اخلاق بین‌المللی
۷۷	۴-۸-۱- معیارهای ارزشی اخلاق بین‌المللی در اسلام
۷۸	۴-۸-۲- ارزش‌های اخلاق بین‌الملل اسلامی
۷۹	۴-۹- جمع‌بندی
۸۱	۵- بلوک شرق و غرب
۸۱	۵-۱- تعریف بلوک شرق و غرب
۸۱	۵-۲- بلوک شرق
۸۳	۵-۳- بلوک غرب
۸۳	۵-۴- زمینه‌های شکل‌گیری بلوک شرق و غرب
۸۵	۵-۵- تداوم بلوک‌بندی شرق و غرب
۸۷	۵-۶- شاخص‌های اصلی بلوک‌بندی شرق و غرب
۸۸	۵-۷- پایان بلوک‌بندی شرق و غرب
۹۱	۶- توسعه‌نیافتگی
۹۲	۶-۱- ابعاد توسعه
۹۲	۶-۱-۱- توسعه‌ی اقتصادی
۹۳	۶-۱-۲- توسعه‌ی اجتماعی
۹۳	۶-۱-۳- توسعه‌ی سیاسی
۹۴	۶-۱-۴- توسعه‌ی انسانی

- ۹۴.....۱-۵- توسعه‌ی فرهنگی
- ۹۵.....۲-۶- توسعه‌نیافتگی
- ۹۵.....۱-۲-۶- قلمرو توسعه‌نیافته
- ۹۶.....۲-۲-۶- ملت‌های توسعه‌نیافته؛ ملت‌های کم توسعه‌نیافته
- ۹۶.....۳-۲-۶- ابعاد توسعه‌نیافتگی
- ۹۶.....۴-۲-۶- ریشه‌های تاریخی
- ۹۸.....۵-۲-۶- عوامل توسعه‌نیافتگی
- ۱۰۰.....۳-۶- راهکارهای حرکت به سوی توسعه
- ۱۰۱.....۴-۶- کشورهای اسلامی و توسعه‌نیافتگی
- ۱۰۳.....۷- جامعه‌ی سرمایه‌داری
- ۱۰۳.....۱-۷- تاریخچه‌ی جامعه‌ی سرمایه‌داری
- ۱۰۴.....۲-۷- تعریف جامعه‌ی سرمایه‌داری
- ۱۰۵.....۳-۷- دیدگاه‌هایی درباره‌ی جامعه‌ی سرمایه‌داری
- ۱۰۵.....۱-۳-۷- دیدگاه فردریک جیمسون
- ۱۰۶.....۲-۳-۷- دیدگاه دنیل بل
- ۱۰۸.....۳-۳-۷- دیدگاه هربرت مارکوزه
- ۱۰۹.....۴-۷- آینده‌ی جامعه‌ی سرمایه‌داری
- ۱۱۱.....۵-۷- جمع‌بندی
- ۱۱۳.....۸- پرچم
- ۱۱۳.....۱-۸- تعریف پرچم
- ۱۱۴.....۲-۸- انواع پرچم
- ۱۱۴.....۳-۸- رنگ‌های پرچم‌ها
- ۱۱۵.....۴-۸- تاریخچه‌ی پرچم در ایران
- ۱۱۶.....۵-۸- پرچم در دوران صفوی و افشاری
- ۱۱۷.....۶-۸- پرچم در دوران قاجارها و پهلوی

- ۱۱۹..... ۷-۸- پرچم در جمهوری اسلامی ایران
- ۱۲۱..... ۹- ایران و جنگ جهانی اول
- ۱۲۱..... ۹-۱- تاریخچه
- ۱۲۳..... ۹-۲- اعلام بیطرفی ایران
- ۱۲۴..... ۹-۳- ورود نیروهای متخاصم به ایران
- ۱۲۵..... ۹-۴- اقدامات نیروهای متخاصم
- ۱۲۶..... ۹-۵- تحریکات آلمانیها در ایران
- ۱۲۷..... ۹-۶- اوضاع اقتصادی ایران در جنگ جهانی اول
- ۱۲۸..... ۹-۷- سرانجام جنگ و اشغال ایران
- ۱۲۹..... ۹-۸- جمعبندی
- ۱۳۱..... ۱۰- ایران و جنگ جهانی دوم
- ۱۳۱..... ۱۰-۱- تاریخچه
- ۱۳۲..... ۱۰-۲- مواضع ایران در قبال جنگ جهانی دوم
- ۱۳۳..... ۱۰-۳- اشغال ایران
- ۱۳۵..... ۱۰-۴- اوضاع سیاسی اجتماعی ایران در زمان اشغال
- ۱۳۶..... ۱۰-۵- کنفرانس تهران
- ۱۳۸..... ۱۰-۶- پایان جنگ و خروج اشغالگران
- ۱۳۹..... ۱۰-۷- جمعبندی
- ۱۴۱..... ۱۱- ایران و جامعهی ملل
- ۱۴۲..... ۱۱-۱- جامعهی ملل
- ۱۴۴..... ۱۱-۲- ایران و جامعهی ملل
- ۱۴۶..... ۱۱-۳- نگرش ایران به جامعهی ملل
- ۱۴۷..... ۱۱-۴- طرح شکایت ایران از شوروی در سال ۱۹۲۰ (قضیهی اتزلی)
- ۱۴۸..... ۱۱-۵- نظارت بر تجارت تسلیحات
- ۱۴۹..... ۱۱-۶- قضیهی بحرین (۱۹۲۷)

- ۱۱-۷- کنترل مواد مخدر ۱۵۰
- ۱۱-۸- اختلاف ایران و انگلیس بر سر امتیاز داری ۱۹۳۲ م ۱۵۱
- ۱۱-۹- اختلافات مرزی ایران و عراق (۱۹۳۴) ۱۵۱
- ۱۱-۱۰- جمعبندی ۱۵۳
- ۱۲- ایران و سازمان ملل متحد ۱۵۵
- ۱۲-۱- سازمان ملل متحد ۱۵۶
- ۱۲-۲- ارکان سازمان ملل ۱۵۸
- ۱۲-۳- ایران و سازمان ملل متحد ۱۵۹
- ۱۲-۴- جمهوری اسلامی ایران و شورای امنیت ۱۶۳
- ۱۲-۴-۱- ایران و شورای امنیت در دوران قبل از انقلاب ۱۶۳
- ۱۲-۴-۲- ایران و شورای امنیت در بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ۱۶۴
- ۱۲-۵- جمهوری اسلامی ایران و کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان ۱۶۶
- ۱۲-۶- جمهوری اسلامی ایران و دفتر ملل متحد برای هماهنگی امور انسان دوستانه ۱۶۸
- ۱۲-۷- جمهوری اسلامی ایران و یونسکو ۱۶۹
- ۱۲-۸- جمهوری اسلامی ایران و عملیات حفظ صلح سازمان ملل متحد ۱۶۹
- ۱۲-۹- جمهوری اسلامی ایران و سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) ۱۷۰
- ۱۲-۱۰- جمهوری اسلامی ایران و برنامه جهانی غذا ۱۷۱
- ۱۲-۱۱- جمهوری اسلامی ایران و سازمان توسعه صنعتی سازمان ملل متحد ۱۷۳
- ۱۲-۱۲- جمعبندی ۱۷۳
- ۱۳- ایران و شوروی سابق ۱۷۵
- ۱۳-۱- اتحاد جماهیر شوروی ۱۷۶

- ۱۳-۲- روسیه بعد از انقلاب ۱۷۷
- ۱۳-۲-۱- رهبری لنین ۱۷۸
- ۱۳-۲-۲- حکومت استالین ۱۷۸
- ۱۳-۳- سیاستهای داخلی شوروی ۱۷۹
- ۱۳-۴- سیاست خارجی و اصلاحات در شوروی ۱۸۰
- ۱۳-۵- اندیشهها و برنامههای گورباچف ۱۸۱
- ۱۳-۶- نامهی تاریخی امام خمینی(ره) ۱۸۳
- ۱۳-۷- فروپاشی شوروی ۱۸۴
- ۱۳-۸- تاریخچهی اختلاف مرزهای خشکی ۱۸۶
- ۱۳-۹- سیاستهای استعماری روسیه در ایران ۱۸۷
- ۱۳-۱۰- روابط ایران و شوروی بعد از انقلاب ۱۹۱۷ ۱۸۹
- ۱۳-۱۱- روابط ایران و شوروی بعد از فروپاشی شوروی (۱۹۹۱ م) ۱۹۰
- ۱۳-۱۲- اختلافهای دریایی ایران و شوروی ۱۹۱
- ۱۳-۱۳- وضعیت معاهدات دریای خزر در قبل و بعد از فروپاشی شوروی
- ۱۹۳- ۱۹۳
- ۱۳-۱۴- جمعبندی ۱۹۴
- ۱۴- ایران و ایالات متحده آمریکا ۱۹۷
- ۱۴-۱- آغاز رابطهی ایران و آمریکا ۱۹۸
- ۱۴-۲- روابط ایران و آمریکا در زمان رضاشاه ۱۹۹
- ۱۴-۳- روابط ایران و آمریکا در زمان محمدرضاشاه ۲۰۰
- ۱۴-۳-۱- دخالتهای آمریکا در حاکمیت ایران در دوران محمدرضاشاه ۲۰۳
- ۱۴-۳-۲- بالا گرفتن اعتراض علیه رژیم شاه ۲۰۵
- ۱۴-۳-۳- کارتر و موج انقلاب اسلامی ایران ۲۰۷
- ۱۴-۳-۴- کنفرانس گوادالوپ، تغییر سیاست ۲۰۹
- ۱۴-۴- قطع رابطهی امریکا با ایران ۲۱۱

۲۱۲.....	۱۴-۵- جمع‌بندی
۲۱۳.....	۱۵- ایران و انگلیس
۲۱۵.....	۱۵-۱- تحرکات انگلیس و قرارداد گس - گلشایان
۲۱۶.....	۱۵-۲- تشکیل مجلس شانزدهم و نخستوزیری رزم‌آرا
۲۱۷.....	۱۵-۳- ملی شدن نفت
۲۱۸.....	۱۵-۳-۱- رهبر مذهبی نهضت
۲۱۹.....	۱۵-۳-۲- رهبران غیر مذهبی
۲۲۰.....	۱۵-۴- ترور رزم آرا
۲۲۲.....	۱۵-۵- انگلیس و واکنش به ملی شدن نفت ایران
۲۲۶.....	۱۵-۶- جمع‌بندی
۲۲۹.....	۱۶- ایران و عراق
۲۳۰.....	۱۶-۱- سوابق تاریخی اولیه
۲۳۱.....	۱۶-۲- دوره‌ی بعد از اسلام
۲۳۲.....	۱۶-۳- دوره‌ی صفویه و قاجاریه
۲۳۶.....	۱۶-۴- دوره‌ی پهلوی و استقلال عراق
۲۴۷.....	۱۶-۵- دوران بعد از انقلاب اسلامی ایران
۲۴۹.....	۱۶-۶- دوره‌ی اشغال عراق توسط آمریکا
۲۵۱.....	۱۷- تحریم ایران
۲۵۲.....	۱۷-۱- تعریف تحریم
۲۵۲.....	۱۷-۲- انواع تحریم
۲۵۲.....	۱۷-۱-۲- تحریم‌های غیراقتصادی
۲۵۳.....	۱۷-۲-۲- تحریم‌های اقتصادی
۲۵۵.....	۱۷-۳- آمریکا، بیشترین اعمال تحریم
۲۵۶.....	۱۷-۴- هزینه‌های تحریم
۲۵۷.....	۱۷-۵- تاریخچه‌ی تحریم ایران

۲۵۷.....	۶-۱۷- تحریمهای اعمال شده توسط آمریکا بر ایران
۲۵۸.....	۱-۶-۱۷- تحریمهای کارتر
۲۵۸.....	۲-۶-۱۷- تحریمهای ریگان
۲۵۹.....	۳-۶-۱۷- تحریمهای بوش پدر
۲۵۹.....	۴-۶-۱۷- تحریمهای کلinton
۲۶۱.....	۵-۶-۱۷- تحریمهای جرج دبلیو بوش
۲۶۲.....	۶-۶-۱۷- تحریمهای باراک اوباما
۲۶۲.....	۷-۱۷- جمعبندی
۲۶۳.....	۱۸- انرژی هسته ای و منافع ملی ایران
۲۶۴.....	۱-۱۸- تعریف جنگ
۲۶۵.....	۲-۱۸- انواع جنگ
۲۶۵.....	۳-۱۸- تاریخچه جنگ هسته‌ای
۲۶۷.....	۴-۱۸- سناریوی جنگ هسته‌ای
۲۶۷.....	۵-۱۸- راهی به سوی برچیده شدن تسلیحات هسته‌ای
۲۶۸.....	۱-۵-۱۸- معاهدهی منع گسترش سلاحهای هسته‌ای
۲۶۸.....	۲-۵-۱۸- معاهدهی منع جامع آزمایشات اتمی
۲۶۹.....	۳-۵-۱۸- معاهدهی موشکهای ضد بالستیک
۲۶۹.....	۶-۱۸- کشور های دارای سلاح هسته‌ای
۲۷۰.....	۱-۶-۱۸- آمریکا
۲۷۰.....	۲-۶-۱۸- روسیه
۲۷۰.....	۳-۶-۱۸- چین
۲۷۱.....	۴-۶-۱۸- فرانسه
۲۷۱.....	۵-۶-۱۸- انگلستان
۲۷۲.....	۶-۶-۱۸- اسرائیل
۲۷۲.....	۶-۶-۱۸- هند

۲۷۳.....	۱۸-۶-۷- پاکستان
۲۷۳.....	۱۸-۶-۸- کرهی شمالی
۲۷۳.....	۱۸-۷- جایگاه انرژی هسته ای در تامین انرژی کشورهای جهان
۲۷۴.....	۱۸-۸- کاربردهای صلح آمریز انرژی هستهای
۲۷۶.....	۱۸-۹- تبعیض در برنامهی صلحآمیز هستهای ایران
۲۷۸.....	۱۸-۱۰- جمعبندی
۲۸۱.....	۱۹- تئوری نظریهی بازدارندگی
۲۸۲.....	۱۹-۱- زمینههای تاریخی نظریهی بازدارندگی
۲۸۲.....	۱۹-۲- ویژگیهای نظریهی بازدارندگی
۲۸۴.....	۱۹-۳- عناصر نظریهی بازدارندگی
۲۸۶.....	۱۹-۴- دیدگاههای بازدارندگی
۲۸۶.....	۱۹-۴-۱- برنارد برودی
۲۸۷.....	۱۹-۴-۲- هنری کیسینجر
۲۸۷.....	۱۹-۴-۳- والتر میلیس
۲۸۸.....	۱۹-۵- جمعبندی
۲۸۹.....	۲۰- منابع

پیشگفتار:

سیاست خارجی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران همچون همه ابعاد این نظام مقدس که در پی پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی به وجود آمد، سیاستی ویژه است. سیاستی که با سیاستهای رایج در جهان معاصر سازگار است و لذا است که همواره شعار نه شرقی نه غربی، ملاک و معیار دستگاه سیاست خارجی ما بوده است. و همین شعار، نشان دهنده ویژگی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است و آنگونه که رهبر انقلاب تدوین فرموده اند، مبتنی بر اصول عزت، حکمت و مصلحت است. هم اکنون کشور ایران به صورت بالقوه یکی از پانزده کشور قدرتمند جهان است؛ اما از آنجایی که سیاست خارجی و عملکرد دولت‌ها برگرفته از محیط ژئوپلیتیک و ایجاد شرایط تعامل در مجموعه‌ایی از رفتارهای مکانی و زمانی آنان است، جمهوری اسلامی ایران نیز به رغم برخورداری از موقعیت استراتژیک، به لحاظ نمود هماهنگی مؤثر میان جنبه‌های فیزیکی و نرم‌افزاری در دیپلماسی سیاست خارجی، فاقد جایگاه متناسب در صف‌بندی‌های نظام بین‌الملل بوده و با رشد روزافزون هزینه‌های بین‌المللی روبه‌روست. گشایش در این مسأله، مستلزم طراحی و اجرای سیاست خارجی بر مبنایی

ژئوپلیتیکی (موقعیت، وضعیت، منابع انرژی، ایدئولوژی، قلمرو فرهنگی و...) همراه با تعامل مؤثر و ایجاد درکی متقابل از شرایط زمان و مکان است؛ بنابراین، با بی‌توجهی به این شرایط و در صورت توسعه تهدیدات متقابل، ضمن فراهم شدن زمینه‌های اساسی در افزایش هزینه‌ها و تحریک بی‌اعتمادی بین‌المللی و نیز با کاهش نیاز بین‌المللی به کارکردهای ژئوپلیتیکی کشور، تدریجاً هم‌افزایی در تولید تهدیدات ژئوپلیتیکی، جانشین امنیت ژئوپلیتیکی ایران می‌شود. با این وصف، در این نوشتار، تلاش بر آن است تا با شناخت مبانی سیاست خارجی به برخی روابط ایران با دیگر کشورها و سازمان‌ها اشاره شده و به صورت خلاصه برخی از رویدادهای تاریخی ایران را که به صورت مستقیم با سیاست خارجی مرتبط است را بیان نماید.

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ریشه در فرهنگ، تمدن و تاریخ ایران و نیز تعالیم دینی دارد و لاجرم سیاست خارجی آن نیز در هر دوره‌ای، از ابعاد و شاخص‌های متعدد تمدنی، فرهنگی، دینی و تاریخی برخوردار می‌باشد که ضرورتاً باید درک شوند. این ضرورت زمانی بیشتر می‌شود که بخواهیم علاوه بر تأثیرات ابعاد و شاخص‌های فوق بر سیاست خارجی، اثر ماندگار ناشی از ظهور انقلاب پر دامنه اسلامی، آرمان‌ها و تجربیات خاص سیاسی و نیز پیامدهای ژرف آن بر سیاست ایران، منطقه و جهان را نیز درک کنیم. علاوه بر این، تأثیرات متقابل متغیرهای جهانی و منطقه‌ای بر سیاست خارجی ایران نیز شایان تأمل است، چه اینکه تحولات منطقه و جهان نیز بر سیاست خارجی ایران تأثیرگذار است. در واقع، فراز و نشیب‌ها و تجربیات، به ویژه در سه دهه گذشته سیاست خارجی ایران، آن قدر گسترده، متفاوت و معنی‌دار

می باشد که تجزیه و تحلیل علمی و تأملات نظری درباره آن را ضروری می سازد.

در پایان لازم میدانم از تمامی افرادی که در تهیه و تنظیم این اثر با ما همکار و همیار بوده اند تشکر و قدردانی نمایم، مخصوصا از پدر و مادر عزیزمان که اگر حمایت های مالی ایشان نبود امکان ادامه تحصیل و حتی چاپ آثومان میسر نمی شد. در اینجا از خداوند مهربان طول عمر، سلامتی و عاقبت خیر را برای ایشان و تمامی والدین ایران زمین تقاضا داریم.

مرتضی و مجتبی اشرفی

